

มุมมองศิลปะ

“แบแบ” ศิลปินท้องถิ่นผู้ที่ทำงานศิลปะด้วยความจริงใจ

เจ๊ะอับดุลเลาะ เจ๊ะสอเหาะ¹

มนุษย์ทุกคนล้วน แต่มีความฝัน เพราะความฝันคือแรงกระตุ้นในการดำเนินชีวิตของแต่ละวัน ในฐานะเป็นคนในพื้นที่ปัตตานีคนหนึ่งผู้เขียนก็มีความฝันที่อยากจะเห็นศิลปินท้องถิ่นทางด้านศิลปกรรม เกิดขึ้นมาในดินแดนอันหลากหลายวัฒนธรรม

: ขณะกำลังสัมภาษณ์ที่บ้านแบแบ

เมื่อปลายเดือนพฤศจิกายน 2549 ที่ผ่านมา ผมได้มีโอกาสไปพบปะและสัมภาษณ์ศิลปินท้องถิ่นที่ทำงานศิลปะด้วยความรัก โดยที่ไม่ได้ศึกษาทางด้านศิลปะโดยตรงคนหนึ่ง ชื่อ นายอภิชาติ คือราแม หรือชาวบ้านแถบนั้น มักจะเรียกชื่อกันอย่างสนิทสนมว่า “แบแบ” ท่านเป็นคน ต.ตุง อ.หนองจิก จ.ปัตตานี เป็นคนไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม ในอดีต “แบแบ” เคยเป็นคนที่ชอบเที่ยวเตร่ไปวัน ๆ ไม่ชอบการเรียนหนังสือทางด้านคำนวณ แต่ชอบเล่นดนตรีและทำงานศิลปะ โดยได้ตระเวนเล่นดนตรีและประกวดตามสถานที่ต่าง ๆ ที่มีการจัดประกวดขึ้น

: ภาพสมัยแบแบตระเวนเล่นดนตรีตามงานต่าง ๆ

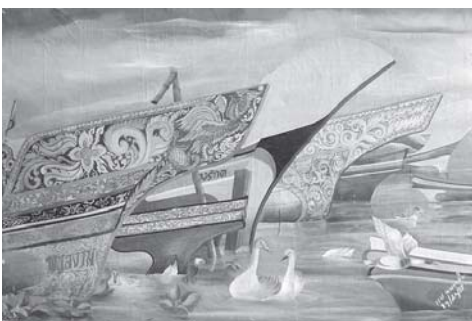
: “แบแบ” (ภาพถ่ายในวงกลม) สมัยเรียนอยู่ชั้นม.ศ.3 ที่โรงเรียนยูงชีวิตวิทยา พ.ศ.2515

“แบแบ” ได้เริ่มเรียนหนังสือชั้น ป.1-7 ที่โรงเรียนบ้านตุง เพชรานุกุลกิจ (วัดมุจลินทวาปีวิหาร) แล้วก็ไปต่อชั้นมัธยมที่โรงเรียนยูงชีวิตวิทยา หลังจากเรียนจบในชั้นมัธยม ไปสอบตำรวจได้ที่กองร้อยตำรวจ 9 แต่อยู่ได้ไม่นานก็ลาออก ไปสมัครเรียนที่โรงเรียนการช่างปัตตานี (วิทยาลัยเทคนิคปัตตานีในปัจจุบัน) แต่ก็เรียนไม่จบยังเหลือแค่อีกเทอมเดียวก็ออกมาทำงานที่สำนักงานบัญชาการทหารสูงสุด ซึ่งในช่วงนั้น “แบแบ” มีเงินเดือนที่มั่นคง ทำให้ตัวเองมีทุนในการเขียนรูปซึ่งเป็นช่วงแรกที่เริ่มทำงานศิลปะอย่างจริงจัง “แบแบ” ได้รู้จักกับสีน้ำมันและเริ่มทำงานศิลปะด้วยสีน้ำมันเป็นครั้งแรก เมื่อได้รับเงินเดือนเมื่อไร “แบแบ” จะลงทุนซื้อสีน้ำมันยี่ห้อ Winsor เท่านั้น เพื่อมาทำงานศิลปะ

โดยในสมัยนั้นมีขายอยู่ที่ร้าน โกหวั่ง ฉิ่งจงเฮ็ง เพียงร้านเดียวและต่อมาในปี พ.ศ.2534 ก็ได้ลาออกจากการทำงานขึ้นกรุงเทพฯ ได้ไปเรียนด้านการโฆษณาและการถ่ายภาพขาวดำที่สารพัดช่าง สีพระยา เอี่ยมละออ โดยเรียนในแบบหลักสูตรเร่งรัด 120 ชั่วโมง เมื่อเรียนจบแล้วก็ได้รับวุฒิการศึกษาทางด้านวิชาชีพ หลังจากเรียนจบแล้ว “แบแบ” ก็กลับมาปัตตานีทำงานเป็นฝ่ายช่างศิลป์ที่ห้างซูเปอร์ปัตตานี โดยขณะเดียวกันก็ยัง

¹อาจารย์ ประจำสาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ทำงานศิลปะอยู่ ต่อมาก็ได้ลาออกจากการเพื่อจะทำงานอาชีพอิสระ ด้วยการเปิดร้านเขียนป้ายโฆษณา พร้อมกับเขียนรูปควมคู่กันไปด้วย

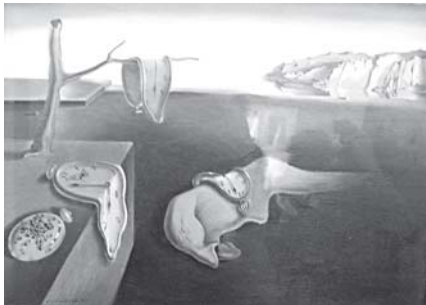
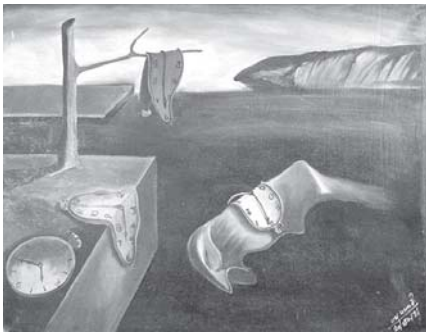
: ภาพผลงานชุดแรกๆ ของแบมเม มีทั้งภาพทิวทัศน์, ภาพคนเหมือน และภาพที่ได้แรงบันดาลใจจากวัฒนธรรมในจังหวัดปัตตานี

ในช่วงที่เปิดร้านเขียนป้ายโฆษณาอยู่นั้น นอกจาก “แบมเม” จะทำงานศิลปะและรับเขียนป้ายแล้ว “แบมเม” ยังได้เข้าไปเป็นนักการเมืองท้องถิ่นสมาชิกสภาเทศบาลตำบลคูยงอยู่สมัยหนึ่ง เหตุผลที่อาสาไปเป็นสมาชิกก็เพราะว่าอยากจะช่วยเหลือชาวบ้านที่ได้ใช้ชีวิตอยู่ในหมู่บ้านเดียวกันมาตั้งแต่เด็ก ดังนั้น “แบมเม” เป็นคนที่ชาวบ้านรู้จักและสนิทสนมพอสมควร จึงกล้าตัดสินใจลงสมัครเป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบลคูยงขึ้นมา แต่ก็ไม่ได้ไม่นานก็ลาออกเพราะไม่ค่อยมีเวลาที่อิสระ

ต่อมา ปีพ.ศ.2540 ผู้เขียนได้มีโอกาสเรียนหนังสือชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งอยู่ใกล้กับบ้านของ “แบมเม” (โรงเรียนปทุมคงคาอนุสรณ์ ต.คูยง อ.หนองจิก จ.ปัตตานี) ช่วงเวลาที่ไปโรงเรียนตอนเช้า และเวลากลับบ้านตอนเย็นนั้นผู้เขียนยังจำได้ว่าตนเองก็มีโอกาสได้เห็น “แบมเม” นั่งเขียนป้ายและวาดรูปต่างๆ ตามความรู้และทักษะที่มีอยู่ในตัว “แบมเม” ส่วนใหญ่จะเป็นการเขียนภาพวิวทิวทัศน์, คนเหมือน และผลงานตามความฝันจินตนาการ ซึ่งนับเป็นบุคคลที่ทำงานศิลปะด้วยใจรักถึงแม้มีความรู้เพียงน้อยนิดก็ตาม

ภาพเขียนและการทำงานของ “แบมเม” ทำให้ผู้เขียนรวมทั้งเยาวชนหลายคนมีความรักในงานศิลปะ เกิดความบังคลาใจให้อยากศึกษาด้านศิลปะเป็นอย่างมาก ไม่ใช่เพียงผู้เขียนคนเดียวเท่านั้นที่ได้รับความบังคลาใจจาก “แบมเม” ผศ.พิเชษฐ เป็ยรักกลิ่น (คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์ ม.อ.ปัตตานี คนปัจจุบัน) ก็เช่นกัน ทราบว่าเมื่อสมัยที่ได้เรียนชั้นประถมและมัธยมอาจารย์ก็มีโอกาสได้ใกล้ชิดและได้เห็น “แบมเม” ทำงานศิลปะด้วยเช่นกัน ในอดีต “แบมเม” ได้เห็นภาพผลงานศิลปะของ ซัลวาดอร์ ดาลี ศิลปินเซอร์เรียลลิสม์ ที่มีชื่อเสียงชาวสเปน ในหน้าหนังสือพิมพ์รายวันฉบับหนึ่ง เป็นภาพ นาฬิกาเหลว ซึ่งในหน้าหนังสือพิมพ์สมัยนั้นเป็นเพียงภาพวาดดำ ขนาดประมาณเท่ากับกล่องไม้ขีด ด้วยความรักที่จะเขียนรูปเป็นชีวิตจิตใจ “แบมเม” จึงได้นำภาพดังกล่าวนั้น มาเป็นต้นแบบในการวาดภาพขึ้นนั้น จนแล้วเสร็จ ในเวลาต่อมาโดยส่วนตัว “แบมเม” เองไม่ได้รู้จักทั้งผลงานและศิลปินเจ้าของผลงานแม้แต่น้อย เพราะ “แบมเม” ไม่ได้เรียนรู้ด้านศิลปะหรือประวัติศาสตร์ศิลป์อย่างที่นักเรียนศิลปะเรียนทั่วไป ซึ่งสิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความรักความชอบที่อยากจะเขียนรูปโดยที่ไม่ได้เรียนทางด้านศิลปะโดยตรง แต่อาศัยความรัก

ความศรัทธาและทักษะที่ตัวเองมีอยู่โดยธรรมชาติวามันขึ้นมาตามใจปรารถนา

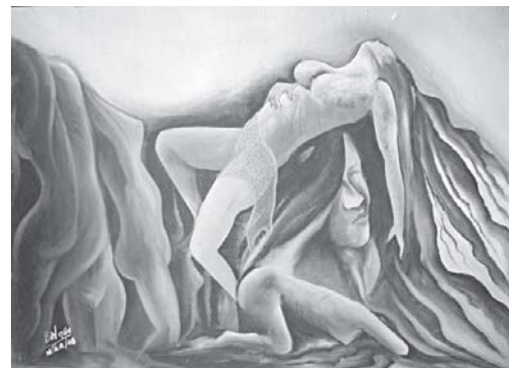
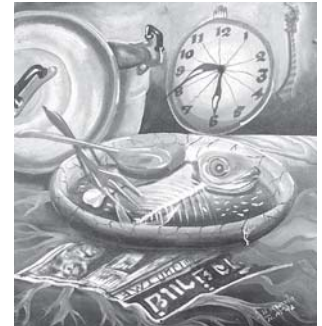

: ภาพเปรียบเทียบผลงานลัตลอกชาวตาของ “แบมเม” (ภาพบน) : ผลงานจริงของซัลวาดอร์ ดาลี (ภาพล่าง)

ชีวิตของ “แบมเม” มีประสบการณ์ต่อสู้และดิ้นรนมาโดยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา เพราะ “แบมเม” เป็นผู้มีอุปนิสัยช่างคิดช่างฝันอยู่ตลอดเวลา อยากจะทำความฝันของตัวเองให้มันเป็นจริงขึ้นมาแม้ว่าตัวเองมีความรู้เพียงไม่มากนักก็ตาม แต่ความจริงจังและจริงใจกับความฝันทำให้ความฝันของ “แบมเม” เป็นจริงขึ้นมา โดยอาศัยความรู้และทักษะเท่าที่กำลังของตัวเองมีอยู่น้อยนิดทำความฝันต่าง ๆ เหล่านั้นจนสำเร็จเป็นรูปธรรมได้ในที่สุด

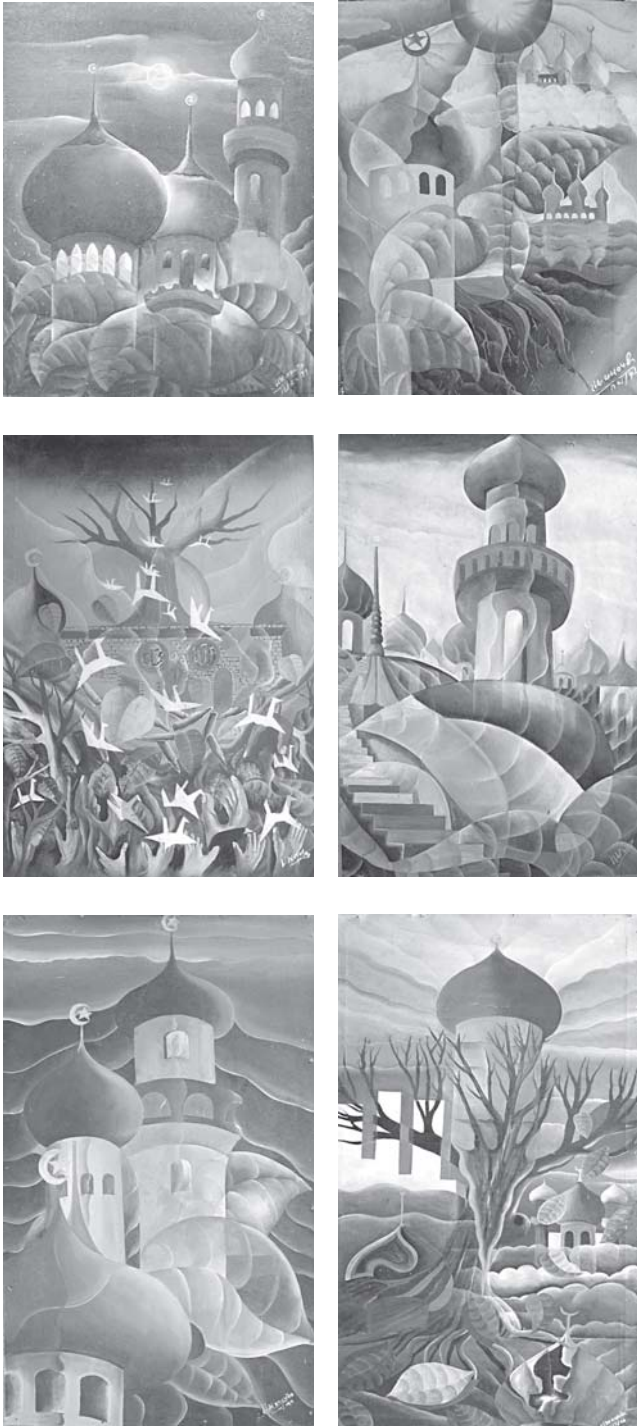
ปัจจุบัน “แบมเม” มีครอบครัวและมีลูก 3 คน โดยสร้างบ้านหลังใหม่แทนหลังเก่าที่อยู่ริมถนนใหญ่ โดยไปสร้างในหมู่บ้านอย่างไรก็ตามก็ยังคงเปิดร้านรับเขียนป้ายโฆษณาเหมือนเดิม “แบมเม” ได้ให้ความสำคัญในการสร้างงานศิลปะตามความรักความฝันของตนเองมากขึ้น โดยผลงานชุดหลังนี้มีรูปแบบเนื้อหาค่อนข้างมีคุณค่าอย่างยิ่งเป็นผลงานที่สมบูรณ์มากเลยทีเดียว ผลงานในชุดหลังเป็นรูปแบบลักษณะเซอร์เรียลลิสม์ ในผลงานมีเรื่องราวเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของตัวเองทั้งในแง่ลบและในแง่บวก และยังมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับศาสนา

อิสลาม โดยเอารูปทรงของมัสยิดที่มีความสวยงามและแลดูศักดิ์สิทธิ์อยู่ในตัวแล้ว สีที่ใช้ก็มีลักษณะเฉพาะตัว แสดงถึงอารมณ์ความรู้สึกของศิลปินได้อย่างชัดเจน ซึ่งถือเป็นผลงานที่ควรยกย่องเป็นอย่างยิ่ง ทั้งๆ ที่ “แบมเม” ไม่ได้เรียนรู้การสร้างสรรค์ศิลปะกับครูอาจารย์คนใดที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านศิลปะโดยตรงเลย

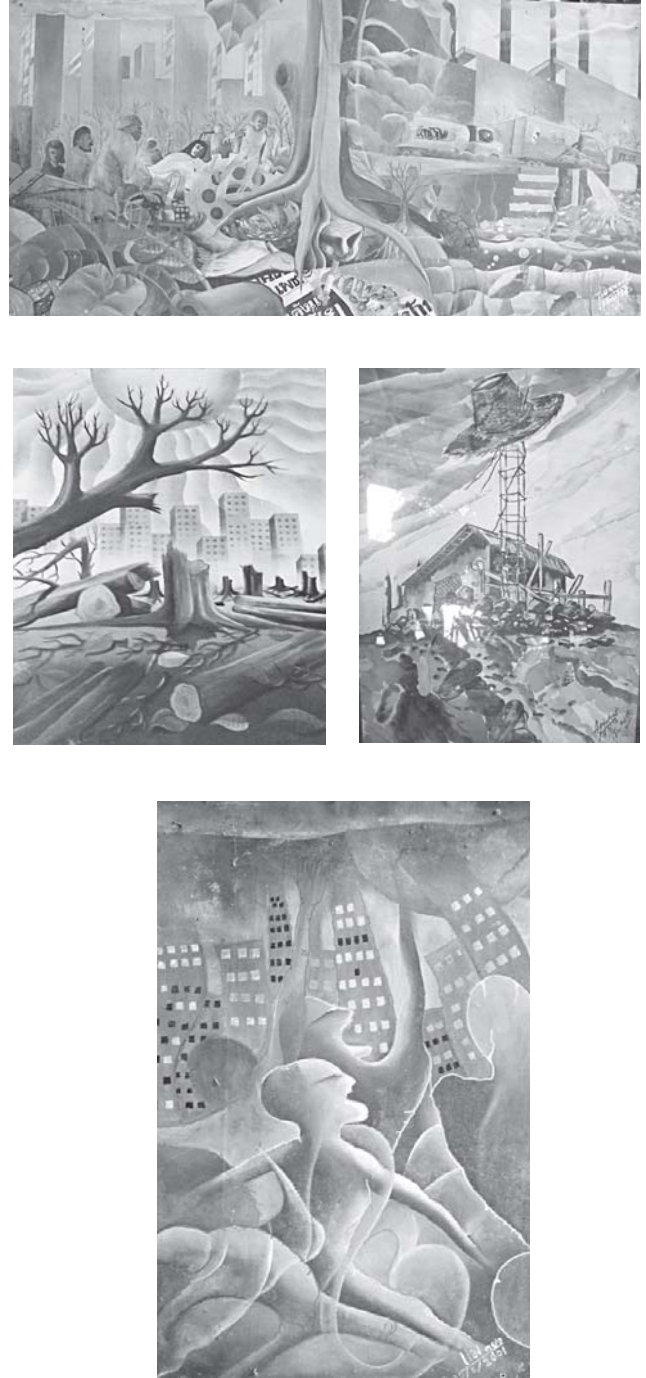

: ภาพผลงานจิตรกรรมที่ “แบมเม” สร้างสรรค์ขึ้นมาทั้งลักษณะแบบเหมือนจริงตามธรรมชาติ แบบกึ่งนามธรรม และแบบเหมือนจริงตามความคิดฝันที่จินตนาการขึ้น

: ภาพผลงานชุดพลังแห่งศรัทธาของ “แบมเม”

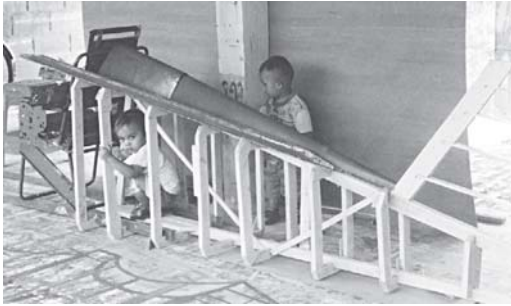
: ภาพผลงานชุดที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตของตัวเอง

: ภาพผลงานชุดนี้เป็นผลงานที่มีความสมบูรณ์และมีคุณค่าเป็นอย่างยิ่ง “แบมเม” สามารถแสดงความรู้สึกของความเป็นท้องถิ่นที่มีลักษณะเฉพาะตนออกมาในผลงานได้อย่างชัดเจน

: ภาพผลงานประดิษักรรมเครื่องปั่นสามล้อของ “แบมเม”
 ที่ได้คิดค้นขึ้นมาที่มีลักษณะเฉพาะตนแปลกใหม่
 ไปจากที่มีอยู่ทั่วไป โดยใช้เหล็กมาเชื่อมประกอบกันขึ้น
 เป็นรูปทรงของยานพาหนะในจินตนาการ

: ภาพผลงานประดิษักรรมเครื่องปั่นของ “แบมเม”
 ที่ได้คิดค้นขึ้นมาที่มีลักษณะเฉพาะตนแปลกใหม่ไปจากที่
 มีอยู่ทั่วไป โดยใช้เหล็กมาเชื่อมเป็นรูปทรงขึ้นมา

นอกจากนี้ “แบมเม” ยังเป็นนักประดิษฐ์คิดค้นแปลกๆ
 ใหม่ๆ นอกจากความเป็นนักสร้างสรรค์ศิลปะอีกด้วย โดยได้
 สร้างสรรค์ประดิษักรรมชิ้นเอกของตัวเองขึ้นมา โดยได้สร้าง
 เครื่องปั่นจำลองที่มีรูปแบบลักษณะตามอุดมคติของตนเอง
 และยังได้สร้างจักรยานสามล้อที่มีรูปทรงแบบใหม่ติดตั้งประกอบ
 เครื่องยนต์เข้าไปด้วย โดยให้เด็กเข้าไปนั่งเล่นได้ตามใจชอบ
 เพื่อให้เด็กมีความรักความชอบในตัวผลงานที่สร้างขึ้น
 “แบมเม” กล่าวว่าสักวันเด็กๆ เหล่านี้ อาจจะมีจินตนาการและ
 ชอบในผลงานศิลปะ หรืออาจเกิดความคิดความบังดาลใจ
 ที่อยากจะเรียนรู้ในด้านศิลปะขึ้นมาในอนาคตต่อไป

: ภาพแกลเลอรีที่กำลังสร้างและบรรยากาศการสอนศิลปะ
ให้กับเด็ก ๆ ของแบมเม

ความคิดฝันที่ “แบมเม” มีความปรารถนาที่ดั่งมนอกจากตนเองแล้ว การแผ่แผ่ความรักและความดีงามต่อชุมชนสังคมในท้องถิ่นก็เป็นกิจกรรมอีกทางหนึ่งที่ “แบมเม” ได้ทุ่มเทให้เกิดขึ้นมา โดย “แบมเม” มีความคิดต้องการที่จะสร้างห้องเรียนสอนเด็กในด้านศิลปะขึ้นมาและยังมีความคิดที่จะสร้างแกลเลอรีเล็ก ๆ สำหรับแสดงผลงานของตัวเองและลูกศิษย์ลูกหาที่ได้สอนไว้ด้วย ซึ่งปัจจุบันแบมเมก็ได้สร้างแกลเลอรีขึ้นมาแล้ว ซึ่งมีผู้ใหญ่ใจบุญให้การสนับสนุนส่วนหนึ่งด้วย โดยเฉพาะจากผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี นายภานุ อุทัยรัตน์ และผศ.พิเชษฐ เปียร์กลีน (คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์ ม.อ.ปัตตานีคนปัจจุบัน) รวมไปถึงอีกหลายหน่วยงาน โดยกิจกรรมต่างๆ ได้ดำเนินไปแล้วประมาณกว่าสามสิบเปอร์เซ็นต์

ปัจจุบัน “แบมเม” ได้เปิดทำการสอนศิลปะให้กับเด็กในละแวกนั้น ซึ่งปรากฏว่ามีเด็กให้ความสนใจมาเรียนเป็นจำนวนมากเลยทีเดียว แสดงให้เห็นถึงความสนใจของเด็กที่มีต่อศิลปะเป็นอย่างดีนั่นเอง

หวังว่าต่อไปในอนาคตเด็ก ๆ เหล่านี้อาจมีโอกาสรียนรู้ด้านศิลปะในระดับสูง ๆ และมีโอกาสเป็นศิลปินก็ว่าได้ อนาคตข้างหน้าจังหวัดปัตตานีอาจจะมีชุมชนศิลปินและเป็นเมืองที่เต็มไปด้วยคนสร้างงานศิลปะ อย่างจริงจังและจริงจัง ตลอดจนกลายเป็นดินแดนที่มีศิลปวัฒนธรรมที่เข้มแข็งของชาติก็อาจจะเป็นไปได้

ปัจจุบันจังหวัดปัตตานี ก็มีคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ที่เป็นสถาบันในระดับอุดมศึกษา แล้วก็ยังมีวิทยาลัยอาชีวศึกษา จ.ปัตตานี เป็นสถาบันศึกษาที่มีการเรียนด้านศิลปะในระดับ ปวช. ซึ่งเปิดโอกาสให้

เยาวชนในพื้นที่มีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียนได้อย่างเต็มที่ โดยไม่ต้องเดินทางไปเรียนถึงกรุงเทพฯ

ในฐานะที่ผู้เขียนก็เป็นคนหนึ่งที่ได้รับแรงบันดาลใจจากศิลปินท้องถิ่นอย่าง “แบมเม” คนนี้ จนได้มีโอกาสเรียนจบการศึกษาจากวิทยาลัยอาชีวศึกษาปัตตานี ในระดับ ปวช. และในระดับอุดมศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาในพื้นที่จังหวัดปัตตานีทั้งสิ้น จึงใคร่อยากแนะนำให้เยาวชนและผู้สนใจศิลปะทั้งหลายรู้จักกับ “แบมเม” รวมทั้งสถาบันการศึกษาที่อื่นๆ น่าจะศึกษาในวิถีชีวิตการปฏิบัติตัวของ “แบมเม” ศิลปินท้องถิ่นคนนี้เป็นตัวอย่าง ในการเน้นในเรื่องของความจริงจังและจริงจังในความฝันของตัวเอง

: ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเชษฐ เปียร์กลีน คณบดีคณะ
ศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี ได้มอบวัสดุอุปกรณ์ให้กับ “แบมเม”
สอนศิลปะเด็กให้กับแบมเม ศิลปินและครูนอกระบบที่เคย
เป็นแรงบันดาลใจให้เยาวชนรักในศิลปะในเวลาต่อมา

ผมหวังเป็นอย่างยิ่งว่าในอนาคตข้างหน้า จังหวัดปัตตานีจะมีชุมชนศิลปินและจะเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปะไม่น้อยกว่าภาคอื่นๆ ของประเทศไทย ต่อไปนี้ที่สุด และจะเป็นการปลูกฝังของคนในภาคใต้ได้ซึมซับในงานศิลปะโดยทั่วกัน เพราะศิลปะสามารถจะเยียวยาหรือจรรโลงจิตใจของคนในพื้นที่ให้มีจิตใจที่บริสุทธิ์เหมือนงานศิลปะที่ศิลปินได้แสดงออกมาได้อย่างบริสุทธิ์ใจและจริงจัง หากสักวันหนึ่งมีคนอย่าง “แบมเม” เป็นจำนวนมาก อาจจะทำให้งานศิลปะภาคใต้ดีขึ้นก็เป็นได้เพราะ “แบมเม” เป็นศิลปินท้องถิ่นที่ทำเพื่อสังคมไม่ได้ทำเพื่อผลประโยชน์ต่อตัวเองเหมือนเช่นคนทำงานศิลปะบางคนในปัจจุบัน ที่ทำนิดทำหน่อยก็เรียกตัวเองว่าเป็นศิลปินแล้ว